

נדונים ובאורים

הלכות יום טוב
ע"פ בעל החו"ב זללה"ה

מצוה לערב עירוב תבשילין גם באין לו צורך לבשל

א. אף מי שאין לו צורך לעשות שום מלאכה מיו"ט לשבת, משמע קצת מלשון המשנה ועושה תבשיל וכו' שהוא נמי יש לו לערב, והא פשיטא דרשאי לערב ולברך, אבל אם הוא מצווה לעשות כן יש מקום לדון. ביצה ט"ו ב'.

צריך שיהי' רשות לכולם לאכול כל הכזית דעירוב

ב. צריך שיהא רשות לכל אחד לאכול את כל הכזית של העירוב, וכדרך שאמרו בע"ח עירובין מ"ט א' ובשו"ע סי' שס"ו ס"ה. שם ט"ז ב'.

עירב בתבשיל ונתנו לחבירו ביטל עירובו

ג. המערב בתבשיל ונתנו לחבירו, נראה דבטל עירובו, דכיון דאין לו רשות לאכול אין לו עירוב, ואפשר דגם אם גזלוהו ממנו ואינו ברשותו אף שלא נתיאש, דנמי אינו יכול לסמוך עליו, וצ"ע. שם.

הוציאו עירובו חוץ לתחומו אינו סומך עליו

ד. אם הוציאו לסטים את עירובו מחוץ לתחום, נראה דאינו יכול לסמוך עליו לשבת כיון שאינו יכול להגיע אליו, אבל אם חזרו והחזירוהו מסתברא דסומך עליו. שם.

תבשיל המותר לאכילה ביו"ט ואסור בשבת אין מערבין בו

ה. תבשיל שיהי' אסור באכילה בשבת, נראה דאין מערבין בו, דאע"ג דרשאי לכתחלה לאכול את עירובו ביו"ט משגמר לבשל, מ"מ צריך שיהא העירוב ראוי לשבת. ולאידך גיסא, תבשיל שאסור ביו"ט ויהי' מותר בשבת, [כגון אם אירע פסח בששי בשבת והוא מערב בחדש], מערבין בו, וצ"ע. שם.

עירוב תבשילין שבישלו גוי כשר

ו. תבשיל שבישלו נכרי כשר לעירובי תבשילין דלא בעינן בישול לשם שבת או יו"ט או עירוב. ע"ז ל"ה א' ד"ה אמר רב יוסף.

עירב ואכל עירובו קודם יו"ט וחזר ועירב בברכה

ז. עירב לעצמו וחזר ואכלו במזיד וחזר ועירב בתבשיל אחר, נראה דאין בזה משום ברכה לבטלה כיון שעכשו מצותו לערב, ואין בזה רק משום גורם ברכה שא"צ, וא"כ גם כשהעירוב הראשון קיים וחוזר ומברך על תבשיל אחר כדי שיוכל לאכול את הראשון נמי אין בזה משום ברכה לבטלה. ביצה שם.

לבשל ביו"ט כמה מיני אוכלין ע"ד לבחור את שיחפוצ

ח. החפץ לבשל כמה סוגי בשר, כדי שיוכל לברור בשעת סעודתו איזה מהן שיחפוצ, הרי"ז מותר לכתחילה דהיינו אוכל נפש שהתירה תורה, ואפי' כשמבשלם בקדרות נפרדות, ואף שאינו עתיד לאכול אלא חתיכה אחת, אבל כשכל הבשר סוג אחד וכן במים, לא התירו אלא בטירחא אחת דאינו אלא כמרבה בשיעורים, ולא מוסיף מלאכה, דהיינו ששופת הקדרה כולה ביחד על האש, או שמביא האור תחתיה, אבל

אם יש בקדרה חתיכה בשר שדעתו שלא לאכלה ביו"ט אמנם חייב להוציאה מן הקדרה [אא"כ חפץ שתטעים את הקדרה], עד שלא יביא את האור. שם י"ז א'.

עבר ואפה לאחרים בלא שהניח עירוב מותרים לאכול

ט. מי שלא הניח עירובי תבשילין ועבר ואפה לאחרים משלהם מסתברא דבזה אין לקנוס את האחרים, דעיקר הדבר דאסור לו לבשל לאחרים שהניחו עירוב הוא קנס מחודש, וכמ"ש הבעה"ע דמסברא אין לאסור, והבו דלא לוסף עלה לומר דאסרו בדיעבד. שם ב'.

אימתי חשיב הערמה כשמניח תבשילו ומבשל עוד

י. בישל קדירה ביו"ט ע"ד לאכלה, נראה דרשאי לכתחלה להשאירה לצורך מחר, ויחזור ויבשל עכשיו לצורך יו"ט, ואין זו הערמה, כיון דמה שמבשל לאחר שנאכל עירובו, אמנם יאכלנה ביו"ט, וכ"ה בראב"ד ובמ"מ פ"ו ה"ה, ומיהו אם לא עירב ובישל קדרה ליו"ט, ואח"כ חפץ להשאירה למחר ולבשל קדרה אחרת לצורך היום, זה י"ל דחשיב הערמה, דמה שחשב על הראשונה ליו"ט אין זה רק מחמת מחשבתו, אלא דהיי חייב לחשוב כן כיון שלא עירב, ותו לא מהני מה שיחליט עכשיו להשאירה לשבת, דהוי הערמה, וכ"מ מדברי הראב"ד והמ"מ הנ"ל שכתבו דרק מה שבישל בעוד עירובו קיים יכול להשאיר לשבת. שם.

בדין התחיל בעיסתו מערב יו"ט

יא. הא דהתחיל בעיסתו ונאכל עירובו גומר, דוקא בהתחיל ביו"ט, אבל ההתחיל בעיו"ט נראה דלא מהני, דאכתי לא שימש בעירובו. שם.

זמן הדלקת הנר ביו"ט מבעוד יום

יב. כתב השו"ע רס"ג ס"ד דלא יקדים למהר להדליק נר שבת בעוד היום גדול כו' וגם לא יאחר כו', ובמ"ב ס"ק ט"ז כתב דלכך לא יאחר משום שמא בין כך ובין כך יאחר הזמן, והדבר קשה דבגמ' שבת כ"ג ב' אמרו הטעם משום דכתיב לא ימיש עמוד הענן יומם ועמוד האש לילה מלמד שעמוד ענן משלים לעמוד האש ועמוד האש משלים לעמוד הענן, ופרש"י דקרא יתירא הוא להך דרשא שעמוד האש היה בא קודם שישקע עמוד הענן, והיינו שצריך להדליק עד שלא תחשך, ומהאי טעמא סברה לאקדומי, אבל חשש של איחור לא נזכר כלל, ונפקא מינה בדבר לענין יום טוב דמשום חשש איחור ליכא, אבל משום לא ימיש איכא, ולכן גם ביום טוב צריך להדליק מבעוד יום. שבת סי' כ"ה סק"ח.

עד אימתי מדליקין ומברכין על נר יו"ט

יג. יש להסתפק עד אימתי יכול לברך ולהדליק ביום טוב, ואם כבר אכל וישן שינת קבע, אע"פ שעדיין קודם חצות, נראה דתו אינו מברך, דזה שאכל ושתה וישן שינת קבע, כבר אבדה ממנו מצות הדלקת הנר, וגם באכל לבד (בלא שינה) יש מקום להסתפק שכבר לא יוכל לברך, דעיקר התקנה בנרות שעל השולחן, ע"י סעיף י' בהגה"ה, וכמו שכתבו רש"י ותו' כ"ה ב', וצ"ע. שם.

אשה בעניית אמן על ברכת זמן דקידוש

יד. מנהג העולם שהנשים מברכות זמן ביו"ט בהדלקת הנרות ומ"מ חוזרות ועונות אמן על ברכת הזמן שבקידוש ואין חושבין זה להפסק לברכת בפה"ג, דכיון דהברכה על החג חשיבא מענינא דקידוש ואף שאינם מחויבים בברכה זו מ"מ לא חשיב הפסק. הלכות תפילין סי' ג' סק"ה.

איסור מוקצה באוכל הנמצא במקרר שהנורה נדלקת

טו. מקרר ששכחו והשאירו המנורה הנדלקת עם פתיחת הדלת, נראה דיש להקל שאין האוכלין שבתוכו מוקצה, וכדעת השו"ע לענין בית שנפחת, ועוד עדיף, שהרי סתמא אינו יודע בין השמשות ששכח וא"כ דעתו לפתחו ולא אסח דעתו מיני, גם עפ"ר יש טצדקי למנוע הדלקת המנורה ע"י הכנסת דבר דק בין הדלת לכפתור המדליק). ביצה ל"א ב'.

הפרשת חלה מעיסה שנתחייבה ביו"ט

טז. עיסה שנצטרפה בסל ביו"ט נראה דדינו כלש ביו"ט ושרי להפריש חלה, אבל נצטרף בסל בשבת אסור להפריש, דרק ביו"ט דמותר בלישה חשיב צורך היום, [ומיהו גם איסורייתא דטבלא ביומי נראה דאסור לעשרן בשבת אף דשרי ביו"ט, וטעמא דצורך אוכל נפש שרינן ביו"ט], ויש לעי נצטרף בסל בשבת עיו"ט מהו להפריש ביו"ט, ומסתברא לחומרא, דכל שלא נטבל ביו"ט אינו מסדר היום, והרי"ז כלש עיסה מעיו"ט והי' אנוס מלהפריש, אח"כ ראיתי ביד אפרים בשו"ע סו"ס תק"ו שכתב דצירוף סל ביו"ט לא מהני להתיר להפריש ביו"ט עיי"ש. שם ה' א'.

הערמה למלוח כמה חתיכות ביו"ט

יז. הא דשרי להערים ולמלוח כמה חתיכות, י"ל דאם החליט על חתיכה שלא יאכלנה, אסור לו למולחה, ורק כל החתיכות שבאמת הוא מסופק שמא יאכל מהן, הני שרי, והיינו הערמה שאינו מחליט איזה מהן יאכל. שם י"א ב'.

איסור כיבוי ביו"ט אפי' במקום הפסד מרובה

יח. הא דאין מכבין את הבקעת כדי לחוס עלי, נראה דאף בבקעת גדולה והפסד מרובה וצריך לה ליו"ט נמי אסור, [וכ"כ בשעה"צ סי' תקי"ד אות ט"ו בשם א"ר (בשם משמעות פוסקים) דאף להסתפק משמן שבנר לאכילה אסור], אבל דבר שאינו עומד לשריפה שאירע שנשרף זה חשיב בכלל לכל צרכיכם ומותר לכבות מפני הפסד ממון לר"י כדמסיק בסמוך, ולא מצינו שיעור בגודל הפסד, [שו"ר במרדכי בהגה"ה והובא במהרש"א כאן פירש הא דאסור לכבות משום הבקעת הוא משום שהיא הפסד מועט ולפי"ז בבקעת גדולה שנפשו עגומה עלי יש להתיר וצ"ע למה לא פירשו ז"ל כנ"ל]. שם י"ב א'.

היתר הדלקת נר ביו"ט לצורך ד"א

יט. להדליק את הנר לצורך ד"א כגון שצריכה לבדוק ק"ת, נראה דמותר, דמותר להדליק הנר לצורך כל צרכי האדם ולא חשיב כמכשירין, וכן מותר להוציא עד לקנח בו דזה ממש כדין משלחין כלים ועוד עדיפא דלצורך היום הוא, ודוקא כיבוי הנר חשיב מכשיר, שאין צורך בגוף המעשה כלל, אלא הוא מכבה למנוע מפריע. שם ב' סק"ג.

הוצאת הנר מרשות לרשות לצורך ד"א

כ. הוצאת הנר לרה"ר לצורך ד"א יש לאסור, כמו דאסרינן כיבוי, אע"ג דאי מוציאו להאיר לפניו שרי, וכ"כ בספר קה"י להגאון חו"ד ז"ל בסי' תק"ט ס"ז. שם סק"ט.

היתר עשיית מלאכה לכל צורך אף שאינו מצוה

כא. כל צורך האדם שרי לעשות ביו"ט ואף תקיעת שופר דנשים י"ל דלא גרע מטיול, וכש"כ למאי דקיי"ל דמברכות על שופר, משום דיש ענין בקיום המצוות אף לאינו מצווה, ואחרי שראבי"ה כתב בהדיא דמותר להוציא בשבילן, והרא"ש והטור העתיקוהו, ולא מצאנו בראשונים חולק עליהם ודאי אית לן למינקט כן לדינא. וכש"כ לצורך קטן שהגיע לחינוך דחייב מדרבנן דמותר להוציא, דכל מצוה דרבנן ודאי חשיב צורך דלא גריעא מכל צורך דרשות, וכמש"כ תו' בפשיטות כתובות ז' א' ד"ה מתוך, וכן מותר להוציא ס"ת לצורך מצות קריאה דרבנן כדתנן י"ב א', ולא משמע דדוקא בצריך לס"ת לשם לימוד ובלא זה יתבטל איירי. (ובשאג"א שם סי' ק"ח כתב דרוב פוסקים בסי' תמ"ו פליגי אתו' וס"ל דצורך מצוה דרבנן לא חשיב צורך, והנה שם הנידון לענין מי שמצא חמץ בביתו ביו"ט אם רשאי לשורפו, ואם ביטלו קודם הפסח לכו"ע אסור לשורפו, אבל אם לא ביטל בזה נחלקו הפוסקים דיש מתירין ויש אוסרין, וכונתו ז"ל מהא דבביטל לכו"ע אינו שורפו אע"ג דמדרבנן חייב לשורפו הרי דלא חשיב צורך מה שחייב רק מדרבנן, וכלשון הר"ן פ"ק דפסחים, אבל נראה דאין חולק דמצוה דרבנן חשיב צורך וכמו שיתבאר). שם ס"ק י"ד.

הדלקת קש ע"י ברזל שנתחמם

כב. יש להסתפק ברזל שנתחמם עד שקש נשרף עליו מבחוץ, אם מותר להדליק הקש ממנו, מי אמרינן עד השתא אין כאן אש והרי זה מוליד אש, או"ד לא אסרו אלא להמציא אש ע"י פעולות הממציאות אותו, אבל כאן שנדלק הקש ע"י נגיעתו, הרי"ז כאילו האש קיים בברזל, וכן הדעת נוטה, ובמ"ב סי' תק"ב סק"ד כתב בשם הכתב סופר דאסור להדליק עץ וגפרית בראשו (היינו גפרורים) מאפר חס, עוד כתב שם דאסור לחכך גפרור בברזל חס מלובן, ואם צריך חיכוך ודאי יש לאסור דהיינו ממש ממציא אש, ומדכתב לחכך משמע דאם נדלק בלא חיכוך דשרי, והיינו קש נשרף עליו מבחוץ, ואם זה שרי ה"ה באפר חס דיש להתיר, וצ"ע. שם ל"ג ב'.

להקדיש ולהפריש תו"מ ביו"ט שיחול בחול וכן איפכא

כג. להקדיש (ולהפריש תו"מ) ביו"ט שיחול בחול נראה דאסור, דהיינו בכלל אין מקדישין, אבל להקדיש בחול שיחול ההקדש בשבת לא שמענו, ומסתבר טפי לאיסור, דכיון דיכול לחזור בו, הרי הסכמתו בשבת היא מקדישתו. וגם להקדיש בלב נראה דאסור, ועיי' תו' גיטין ל"א לענין להפריש תרו"מ במחשבה בשבת, וברש"ש שם, וצ"ע, ועיי' ירו' דמאי פ"ז ה"ד לענין הפרשת תרו"מ מע"ש שיחול בשבת ובשבת שיחול לאחר שבת, ובמ"ש דמאי סי"א סק"ג, ועיי' תשו' הגרע"א סי' קנ"ט דלקדש אשה שיחולו הקדושין בשבת אסור. שם ל"ו ב'.

זהירות מכיבוי בהבדלת יקנה"ז

כד. יו"ט שחל להיות במוצ"ש, ומבדילין יקנה"ז, ונוטלים ב' נרות לעשות אבוקה לברך על הנר, יש לזהר שלא להטות הנרות כדי לקרבן ועיי"ז נשפך מהשעווה הרכה שסביב השלהבת, דהוי כמסתפק מן השמן שבנר שעובר בזה משום מכבה. וכן יש להזהר שלא יניח את הנר שהעביר בו אש כשהוא מוטה על צידו וממהר השעוה לנטוף ומקרב כיבוי. מפי השמועה.